

Azbesztmentesítés a Budapest XXII. kerületi Rózsakert lakótelepen

DR. GRÉPÁLY ANDRÁS

ÁNTSZ XXII. KERÜLETI INTÉZETE

A mai magyar médiában időnként felbukkanó Rózsakert lakótelep Bp., XXII. kerületében helyezkedik el és a területén található azbesztszennyezettség okán híresült el.

A lakótelep 1979 és 1981. között épült, a 960 lakás mintegy 3000 egyén befogadására alkalmas.

Az elkészült lakások az akkori kelet-európai igényeket tekintve maximálisan kielégítőnek tűntek. Ebbe a harmonikus – majdnem idillikus – képbe egyetlen, később egyre kellemetlenebbé váló körülmény „csúszott” be.

Ez a kellemetlenség abból adódott, hogy a hőszigetelés és a tűzvédelmi szabályok betartása végett az épületekbe szórtazbeszt szigetelés került. Az azbesztszigetelés egészségügyi kockázatot is jelentő szennyező hatásáról akkor, itt Magyarországon nem tudtunk. A tűzvédelmi rendszabályok és előírások betartását a tervezés során a tűzoltóság mint szakhatóság írta elő. Még az 1985-ös Hőtechnikai Magyar Szabványban is szerepel a szórtazbeszt alkalmazása.

Az azbesztszigetelés létéről tehát, aki a lakóteleppel valamilyen módon kapcsolatba került tudott, de ameddig a tudományos világból a vészjelzések a kerületet el nem érték ez ellen senki nem emelt kifogást, mivel sem elméleti sem gyakorlati alapja nem volt. A lakótelepen azbesztszigeteléssel az osztatlan közös tulajdont képező lépcsőházak úgynevezett hátsó részének, valamint az ugyancsak közös használatban lévő szeméttárolók, közös tárolók mennyezetét látták el. Ezen kívül a garázsok és a földszinti kiszolgáló helyiségek mennyezetét szigetelések kevés kötőanyaggal kevert, átlag 3 cm vastagságban felvitt szórtazbeszttel. A későbbi felmérés szerint 11000 m²-en használtak részben kék (krokidolit), részben fehér (krizotil) azbesztet.

A lakásokban tehát, valamint az óvodában, iskolában, bölcsődében, ahol a lakosság hosszú órákat tölt el nem került beépítésre azbeszt.

Munkahely, ahol fizikai vagy szellemi tevékenységet napi nyolc órában végzett volna valaki az azbeszt „társaságában” eredetileg nem volt a lakótelepen.

Teltek az évek, kiderült, hogy az azbeszt az azbesztózison kívül sajnos rákkeltő tulajdonságokkal is

rendelkezik, de ehhez a légúton keresztül napi nyolc órában egy bizonyos szálmennyiség felett kell belelegezni hosszú éveken át. Az így kialakuló rák jelentkezési ideje minimum 20, de inkább 30-40 évre tehető. Fontos megemlíteni, hogy a dohányzás ezt az intervallumot nagymértékben lerövidíti.

A kerületi tisztifőorvos – akihez az azbesztre vonatkozó információk elég korán elértek – a lakótelepen másodlagosan létesülő üzletek, munkahelyek (pl. fodrászat) engedélyezési eljárásai során már ekkor előírta az azbeszt burkolását, lefedését.

Ezek az intézkedések a mai napig bizonyíthatóak, tettenérhetőek.

A környezetvédelem előtérbe kerülésével, valamint a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény megjelenésével az egész probléma más aspektust nyert. A kerületben a Környezetvédelmi Minisztérium megbízásából felmérések történtek, de sajnos, a pénz elfogytával ezek a munkák abbamaradtak. Később (2002-ben) egy cég próba azbesztmentesítést is végzett. Fontos megemlíteni, hogy az azbesztszigetelés, mely teljesen fedetlen volt, állagában fokozatosan romlott „foszlottnak” minősíthetővé vált.

Ilyen körülmények között 2003-ban a civil szervezetek a problémát jelezték és a kerületi önkormányzat, valamint az ÁNTSZ segítségét kérték.

Az ÁNTSZ XXII. kerületi intézetének felkérésére a Fodor József Országos Közegészségügyi Központ Azbeszt és Rost laboratóriuma reprezentatív helyeken (szórt azbeszt típusát, szigetelés állapotát figyelembe véve), 14 helyiségben 91 légtéri rostkoncentráció mérést végzett, melynek eredménye: valamennyi helyiségben kimutatható az azbesztrostok jelenléte.

Ennek alapján feltételezhető, hogy a vizsgálat tárgyát nem képező hasonló azbeszttel szigetelt helyiségekben is hasonló a helyzet.

A feltárt, állandó emberi tartózkodásra nem alkalmas helyiségekben az azbesztrost expozíció a jelenleg hatályos tisztasági fokot (technikai határértéket) nem érte el.

A számítások alapján kiderült, hogy a daganatindukáló rostévek csak a megengedett 1/34 részét teszik

ki. A helyiségeket mind munkahelynek tekintettük, ami erős túlbecslés. Esetünkben az aszbeszt tüdőrákkeltő expozíciójának (25 rostév) csak töredékével kell számolni.

Tekintettel a szórt aszbeszt szigetelés állagának fokozatos romlására és a kiporzás növekedésére az ÁNTSZ XXII. kerületi intézete arra a megállapításra jutott, hogy a napi expozíció miatt a lakosság egészségét folyamatosan veszélyeztető problémával áll szemben, ezért az aszbesztmentesítés elvégzettetése **közegészségügyi szempontból megalapozott.**

A kémiai biztonságról szóló – főként munkahelyekre vonatkozó jogszabályra hivatkozni sajnos nem lehetett, más megoldást kellett keresni.

Az ÁNTSZ-nek a hatályos jogszabályok alapján nincsen hatásköre bontási, áthelyezési, egyéb építési-műszaki megoldások stb. munkák elrendelésére, az ilyen jellegű munkákra vonatkozó építésügyi eljárásokat az arra illetékes hatóságoknál kizárólag kezdeményezni tudja.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 47. § /2/ bekezdése kimondja, hogy „Az építésügyi hatóságnak el kell rendelnie: c, az építmény, építményrészek hibáinak, hiányosságainak megszüntetését, ha azt rendeltetésszerű és biztonságos használatra nem alkalmas módon építették meg, vagy ezáltal idegen ingatlanban az állékonyságot az életet és egészséget, a közvagyonbiztonságot veszélyeztető állapot keletkezett.”

Az előzőekben idézett jogszabály alapján tett írásbeli intézkedésünk eredményre vezetett. A XXII. kerületi önkormányzat dícséretes gyorsasággal – részben európai pályázati pénzek felhasználásával – 2005. májusában egy az aszbesztmentesítésre tárgyi és személyi feltételekkel, valamint engedéllyel rendelkező céggel kötött szerződés alapján a munkálatokat megkezdte. Jelenleg a munka 60%-a elvégzettnek tekinthető.

Az ÁNTSZ XXII. kerületi intézete az aszbesztmentesítéshez közegészségügyi, munka- és foglalkozás-egészségügyi, valamint kémiai biztonsági előírásokat tartalmazó szakhatósági állásfoglalást adott ki. Ez az állásfoglalás előírja a rostmérésekre vonatkozó folyamatos adatszolgáltatást, abból a célból, ha bármi történne a hibáit azonnal ki lehet javítani, a lehetséges egészségkárosodást ki lehessen kerülni.

Természetesen az aszbesztmentesítés ügyiratcsomó többszáz oldalra terjed ki, végigolvasását csak nagyon elszántaknak tudom ajánlani.

Végső következtetésként el lehet mondani, hogy egy nyomasztó közegészségügyi problémából végül sikertörténet bontakozott ki, nem utolsósorban az ÁNTSZ közreműködésével, kezdve az OTH-val folytatva a Fővárosi és befejezve a XXII. kerületi intézettel.

Budapest, 2005. szeptember 13.